

RAMAZAN RİSALESİ

İdris GÖKALP

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Şüphesiz ki hamd Allah'a aittir. Ondan yardım diler ve O'na istiğfar ederiz. Nefislerimizin şerrinden ve amellerimizin kötülüklerinden Allah'a sığınırız. Allah azze ve celle kime hidayet ederse onu saptıracak ve kimi de saptırırsa ona hidayet edecek yoktur. Allah'tan başka ilah olmadığına, tek olup ortağının bulunmadığına, Muhammed'in (sav) O'nun kulu ve Rasulü olduğuna şahadet ederim.

“Ey iman edenler! Allah'tan O'na yaraşır şekilde korkun ve ancak Müslümanlar can verin. (Ali İmran 102)

“Ey iman edenler! Allah'tan sakının, dürüst söz söyleyin de Allah işlerinizi kendinize yararlı kılsın ve günahlarınızı bağışlasın. Kim Allah'a ve peygamberine itaat ederse şüphesiz büyük bir kurtuluşa ermiş olur.”(Ahzap 71,72)

“Bir rahmet ve bereket ikliminin, bir arınma ve dirilme mevsiminin içindeyiz. Bu küçük risaleyi Ramazan ayının önemini, bereketini ve değerini daha iyi idrak etme adına siz değerli kardeşlerimizle paylaşıyoruz. Fırsatlar ayı olan Ramazana daha bir uyanık, daha bir teyakkuz halinde, daha bir bilinçli girmek ve bu hayır ayından daha güzel bir şekilde istifade etmek amacıyla sizlere hazırladığımız bu risale inşallah hayırlara vesile olur.

“Rabbimiz Bakara suresi 183. Ayette :

“Ey iman edenler! Oruç sizden önce geçmiş ümmetlere farz kılındığı gibi size de farz kılındı. Umulur ki korunursunuz (takva sahibi) olursunuz” buyurmaktadır.

Devam eden ayetlerde, yani Bakara suresi 184 ve 185. ayetlerde Rabbimiz ve ilahımız olan Allah azze ve celle mealen şöyle buyurmaktadır:

“Oruç, size sayılı günler olarak yazıldı. Sizden her kim hasta, yahut yolcu olursa, tutamadığı günler kadar diğer günlerde oruç tutar. İhtiyarlık ve şifa umudu kalmamış hastalık gibi devamlı mazereti olup ta oruç tutmaya güçleri yetmeyenlere fidye gerekir. Fidye, bir fakir doyumu miktarıdır. Bunun dışında kim gönüllü bir hayır yaparsa bu kendisi için daha iyidir. Eğer gerçekleri anlarsanız, her güçlüğe rağmen oruç tutmanız sizin için daha hayırlıdır.”

“Ramazan ayı, insanlara yol gösterici, doğrunun ve doğruyu eğriden ayırmanın açık delilleri olarak Kur'an'ın indirildiği aydır. Öyle ise sizden ramazan ayını idrak edenler onda oruç tutsun. Kim o anda hasta veya yolcu olursa (tutamadığı günler sayısınca) başka günlerde kaza etsin. Allah sizin için kolaylık ister, zorluk istemez. Bütün bunlar, sayıyı tamamlamanız ve size doğru yolu göstermesine karşılık, Allah'ı tazim etmeniz, şükretmeniz içindir.”(Bakara 184,185)

Ramazan; içinde yaşadığımız tüm olumsuz şartlara rağmen, büyük bir heyecan ve coşku ile karşılayıp yaşamamız gereken bir aydır. Ramazan on bir ay boyunca kir ve pas tutan nefislerimizi,

heva ve heveslerimizi oruçla dizginleyip Allah için dua, niyaz ve itikafta bulunmanın, Kur'an okuyup üzerinde tefekkür etmenin, sadaka vermenin, ibadet etmenin manevi lezzetini tatmaya; teravihin, sahurun, iftarın coşkusunu yaşamaya hazırlandığımız aydır.

“Ramazan; bir görüşe göre “*Esmaulahtan*” biridir. *Şahrullah/Allah*'ın ayıdır Ramazan. Allahu Teala'nın, mesajını yeryüzüne inzal buyurmaya başladığı Kadir gecesi ile şereflenen kutlu aydır.

Ramazan kelimesi sözlükte şu manaları içermektedir:

“Yaz sonunda, güz mevsiminin evvelinde yağıp yeryüzünü tozdan temizleyen yağmur; güneşin hararetinin şiddetinden kızgın yerde yalın ayak yürümek ve yanmak; kılıcın iki taş arasına konulup, keskinleştirmek için dövülmesi, bir de Allah'ın güzel isimlerinden bir isim...”

Ramazan, yaz mevsimi sonunda yeryüzünü tozdan temizleyen güz yağmuru (ramza) gibi, iman ehlinin günahlarını yıkayıp, kalplerini kir ve pastan arındıran bir bereket ayıdır.

Güneşin şiddetli hararetinden neredeyse kor haline gelen (ramaz) taşlar üzerinde yalın ayak yürüyerek yanmaya eş, orucun açlık ve susuzluk hararetiyle sıyama; yani oruçla günahları yakıp yok eden bir imtihan ayıdır.

Arapların bu ayda kılıçlarını bileyip oklarını sivrilterek savaşa hazırlanmaları gibi, mü'minlerin de küfre, şirke, şeytana, tağuta, fahşaya, münkere karşı iradelerini çelikleştirip, imani hassasiyetlerini pekiştirdikleri bir kutlu aydır.

Cennet kapılarının açıldığı, cehennem kapılarının kapandığı, şeytanların bağlandığı mübarek bir aydır Ramazan. Hayırların ve hayırlıların çoğaldığı, şerlerin ve şerlilerin azaldığı feyiz ve bereket ayı...

Ramazan; rahmet, mağfiret ve kurtuluş ayıdır. Resulallah'ın (sav) ifadesi ile *“Evveli rahmet, ortası mağfiret, sonu cehennem ateşinden kurtuluştur.”*

Ramazan biten ömür semeresini devşirmek için tekrar bahşedilen bir abı hayattır. Ramazan yeni bir soluktur.

Ramazan, müminin bütün bir yılını- hatta yıllarını- kızağa çekip tüm yapıp eylediklerini sorguya tuttuğu, varlığını teraziye aldığı ve çetin bir nefis muhasebesine girdiği ay.

Ramazan, hidayet rehberimiz Kuran'ın kendisinde indirildiği, yoksulun gözetilip, yetim yüreklerin okşandığı, ümmet şuurunun bir kez daha ihya edildiği rahmet ayıdır.

Ramazan, tarihin şahid olduğu en büyük inkılap ayıdır. O ay, insanlığı karanlıktan, şaşkınlıktan, zulümden arındıracak olan kurtuluş kılavuzumuzun Rabbimiz tarafından elçisine bahşedildiği aydır. O ay, köhneyen eskiyi vahyin yeniliği ile değiştirmenin adıdır.

Ramazan, insanlarla ilgilenme, ihtiyaçlarını giderme fırsatlarını bağrında taşıdığı için mü'minlerin çevresiyle irtibatı, dayanışması ve iletişimi zirveye çıkar.

Ramazan, yoksulun-fakirin halini yaşayarak öğrenme, hissetme, onların derdine derman olma ayıdır.

Ramazan, İslam ümmeti ve onun kutlu elçisi, vahyin başöğretmeni, uygulamalı öğreticisi, beyan edicisi, şahidi/tanığı, usvetun hasenesi/en güzel örneği-modeli olan Peygamberimiz Hz. Muhammed ve onun ümmeti için Allah'tan salat dileme ayıdır.

Ramazan oruç tutmaktır, oruç ise insani bir seçimdir. Hayvanlar da aç kalırlar, ama sadece insan özgür iradesiyle bunu bir ibadete

dönüştürür. Çünkü hiçbir mecburiyet olmadığı halde, dünyevi bir yaptırım içermediği halde oruç, takva amacını gerçekleştirir. Ramazan sadaka ile sadakati gösterme ayıdır.

Ramazan; açlığın, susuzluğun, mahrumiyetin ateşinde kavru olarak, cehennem ateşinden kurtuluş, iftarlarda zemzeme, ahirette cennete kavuşma ayıdır.

Ramazan, Kur'an ile kendimizi, çevremizi yeniden selamlamak ve Allah'ın selamı ile selamlanmayı hak etme ayıdır.

Zamanımız insanı gündelik yaşamaya, hayatın esiri hatta oyuncuğa olmaya başladı maalesef. Anlık zevklerin peşinde koşulan, yemekhane, abdesthane ve yatakhane üçgenine sıkıştırılmış bereketsiz bir hayat yaşanmaya başladı modern insan tarafından. Tepkileri, sevgileri, aşkları, nefretleri, ilgileri, dikkatleri, rikkatleri, iradeleri, sevinçleri ve hüznüleri anlık veya günlük oldu insanımızın.

Ramazan, bize bir geceyi bir ömür kadar bereketli yapmanın formülünü sunan ilahi bir imkândır.

Ramazan bize dağılmışımızı toplamak için gelir. Başta kendimizi toplamayı öğretir. Aklımızı, duygu ve düşünce dünyamızı, ruh ve hatta bedenimizi toplamayı öğretir.

Ramazan Kur'an ayıdır. Kalplere nur, gönüllere şifa, mü'minlere rahmet ve bütün insanlığa hidayet olan Kur'an-ı Kerim, bu ay içerisinde bulunan Kadir Gece'sinde indirilmeye başlanmıştır.

Allah Teâlâ, Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurmuştur: "*Ramazan ayı, insanlara yol gösterici, doğrunun ve doğruyu eğriden ayırmanın açık delilleri olarak Kur'an'ın indirildiği aydır...*" (Bakara 185)

Kur'an, Ramazan ayı içerisinde yer alan Kadir Gecesi'nde indirilmeye başlanmıştır. Kur'an'ın indirildiği gece, sırf bundan dolayı bin aydan, yani 83 yıllık bir ömürden daha hayırlı ve bereketli

bir geceye dönüşmüştür. Çünkü Kur'an zamana bereket katmakla, onu binlerce kat daha değerli kılmıştır. Şunu bilelim ki; indiği geceyi-günü bir ömre bedel kılan vahiy, indiği ayı da "*Ayların Sultanı*" olan Ramazan ayı kılmıştır. Ramazan ayında "*sözlerin sultanı*"ni getirmeseydi, Ramazan "*Ayların Sultanı*" olamazdı. Dolayısıyla indiği geceyi bir ömre bedel kılan vahiy, bizim hayatımıza inerse, her günümüzü bir ömre bedel kılar.

Ramazan ayı, iç dünyaya dönerek nefsin hesaba çekildiği, bütün bir hayatın gözden geçirilerek yanlışlardan vazgeçilmeye başlandığı bir arınma ve yenilenme zamanıdır. Ramazan Kur'an'la ilişkimizi yeniden gözden geçirip tek tek ve toplu halde üzerinde düşünerek kafa yordüğümüz, anlamaya ve kavramaya çalıştığımız, hayatımıza geçirdiğimiz, nefsimizi onunla arındırdığımız bir iklim, yani Kur'an iklimi olmalıdır.

Ramazan ayının gerektirdiği en önemli ibadetlerden biri olan oruç ibadetine değinecek olursak; doğru anlaşılmadan, önem ve işlevi kavranmadan tutulan Ramazan orucu, büyük oranda ve hatta tamamen, aç kalmış olmaktan veya diyet yapmış olmaktan öte bir anlam ifade etmeyecektir.

Oruç, Farsçadaki "*ruze*" kelimesinin Türkçeleşmiş şeklidir. Arapçası "*savm*" ve "*sıyam*" dır. Savm kelimesi Arapça'da "*Bir şeyden uzak durmak, bir şeye karşı kendini tutmak, frenlemek, engellemek*" anlamlarında kullanılır.

Fıkıh terimi olarak oruç ise: "*İmsak vaktinden iftar vaktine kadar bir amaç uğruna ve bilinçli olarak, yeme içme ve cinsel ilişkiden uzak durmak demektir.*"

Yüce Rabbimiz "*Şafağın aydınlığı gecenin karanlığından ayırt edilinceye (tan yeri ağarınca) kadar yiyin, için. Sonra da akşama kadar orucu tam tutun*" (Bakara 187) buyurmuştur.

Orucumuzu sağlıklı bir şekilde yerine getirmek için; niyet etmek, niyetin başlama ve bitme zamanını bilmek, tan ağarmaya başlamasından güneş batıncaya kadar orucu bozan şeylerden sakınmak gerekir.

Bir müslümanın oruç ayı Ramazanın gelmesiyle orucu bozan ve bozmayan durumlar hakkında bilgi sahibi olmasında fayda vardır. Özetle bahsedecek olursak.

Orucu bozan durumlar:

- *Bilerek bir şey yemek veya içmek
- *Ağza giren yağmur, kar veya doluyu bilerek yutmak
- *Kendiliğinden gelen kusmuğu bilerek yutmak
- *Dişler arasında sahurdan kalan, nohut tanesinden büyük artığı bilerek yutmak
- *Cinsel ilişkide bulunmak
- *Güneş battı sanarak iftar etmek

Orucu Bozmayan Durumlar:

- *Oruçlu olduğunu unutarak bir şey yemek veya içmek (Hatırlandığından hemen yeme içmeye son verilir ve oruca devam edilir.)
- *Ağza giren yağmur, kar veya doluyu farkında olmadan yutmak.
- *Ağızdaki tükürüğü yutmak.
- *Dişler arasında sahurdan kalan, nohut tanesinden küçük artığı yutmak.

Bu noktada oruç ibadetiyle ilgili bazı kavramları da kısaca izah etmekte fayda var.

Sahur: Ertesi günkü oruca bir hazırlık ve niyet olarak imsak vakti girmeden önce geceleyin yenilen yemeğin adıdır. Peygamberimiz (sav) sahura kalkıp yemek yemeği teşvik etmiştir: “*Sahura kalkın, sahurda bereket vardır.*” (Müslim, “Sıyam” ,45)

İmsak: Oruca başlama zamanıdır. Tan yerinin ağarmasından az önceki vakittir. Sabah namazı vaktinin de başlangıcıdır.

İftar: Güneşin batmasıyla birlikte orucun sona erdiği ve açıldığı ana denir. Akşam namazı vaktinin de girdiği zamandır.

Kaza: Yolculuk ve hastalık gibi durumlardan dolayı oruç tutulamadığında ramazan ayı dışında, kişinin istediği bir zamanda, tutamadığı gün sayısınca oruç tutmasına denir.

Fidye: Yaşlılık ve hastalık gibi çeşitli sebeplerden ötürü zamanında tutulamayan, daha sonra da kaza edilemeyecek olan her bir gün oruç için kişinin kendi yediği bir günlük yemek miktarını para olarak bir fakire vermesi ya da bir fakiri bir gün doyurmasıdır.

Fitre: Ramazan ayına ve onda elde ettiğimiz berekete bir teşekkür ifadesi olarak bayram namazından önce verilmesi gereken sadakaya denir. Oruç tutsun ya da tutmasın Müslüman ve dinen zengin olan herkesin fitre vermesi vaciptir. Fitrenin ölçüsü bir kişinin sabahlı akşamlı bir günlük gıdasının ortalama bedelidir.

Mukabele: Ramazan ayı boyunca cami, mescit ve evlerde bir kişinin okuyup diğerlerinin takip etmesi suretiyle Kur'an'ı Kerim'in baştan Sona okunması ve dinlenmesidir.

İslam'ın beş temel esaslarından biri olan oruç, insanlık tarihi ile yaşıt bir ibadettir. İstisnasız bütün dinlerde oruç ibadeti varlığını korumuştur Oruç, peygamberimizin (sav) hicretinden bir buçuk sene sonra Şaban ayının onuncu günü farz kılınmıştır. Ramazan orucu farz kılınmadan önce de Müslümanlar oruç tutmuşlardır. Peygamber Efendimiz Medine'ye hicret edince Yahudilerin aşure orucunu tuttuklarının görünce biz bu orucu tutmaya onlardan daha layıgız diyerek aşure orucunu tutmuş ve ashabına da tavsiye etmiştir. Sonra da ramazan orucunu farz kılan ayetler(Bakara suresi 183 ve 184) nazil oldu.

Oruç ruhi bir egzersizdir. Bir irade terbiyesidir. Sabır idmanıdır. Cesedin kalkanı ve zekatıdır. Sığınak ve hidayetidir. Bir kalp işi ve nefs-i emmare ile kutsal bir cihattır. Diğer ibadetlerin insanda meleke halini alması için alıştırmadır. İnsana; zamanına önem vermeyi, randevularına dikkat etmeyi öğrettiği gibi, insanın kişiliğinde cemaatleşme kavramını yerleştirir. Kalbinde fakir ve ihtiyaç

sahiplerine karşı sevgi ve muhabbet duygusunu coşturur. Dava adamını, engelleri aşması ve gevşekliğe düşmeden ilerleyişini sürdürmesi için, elzem olan sabır faktörüne mazhar kılar. “*Oruç benim içindir, onun mükâfatını ancak ben veririm*” kudsi hadisinin sırrı bu olsa gerek. İşte bu tezyin ve süslemeler, Şehr-i Ramazan’ı tüm dünyaya yayılan bir ibadet mevsimi, bir zikir panayırı haline getirir.

Buna binaen Hazreti Peygamber (as), Ramazan ayında Kur’an’ı Kerim okumaya daha çok özen ve hassasiyet gösterirdi. Hz. Cebrail ile buluşarak karşılıklı Kur’an’ı Kerim okurlardı. Resul-i Ekrem bu ayda; cömertlik, ikram, izzet ve iyilik yapma hususunda rüzgardan daha süratli ve faal görünürdü.

Ramazan anlayışı ve sorumluluğu, İslam coğrafyasındaki milyonlarca müslümanın vahdet bilincine ve kardeşlik müessesinin tesisine; dert, acı ve hüznün müşterek çekilmesine vesile olacaktır.

İşte böyle bir ortamda geldin Ey Ramazan! Hoş geldin! Keşke kıymetini hakkıyla bilseydik!.. “*Eğer ümmetim, Ramazan ayındaki ilahi feyizleri bilmiş olsalardı, mutlaka bütün senenin Ramazan olmasını temenni ederlerdi*” diye buyuran Allah Resülü (as), ne de doğru söylemiş... Keşke tüm İslam alemi senin kıymetini bilseydi, ey ayların sultanı!..

Evet, Oruç, riyanın(gösterişin) en az karışacağı bir ibadet olduğu için sevabı en fazla olan ibadetlerden biri sayılmıştır. Peygamberimizden nakledildiğine göre orucun bu yönüne ilişkin olarak Allah azze ve celle “*Oruç benim içindir, onun karşılığını ben vereceğim.*” (Buhari savm 2;9 Müslim sıyam 30) buyurmuştur. Bu bakımdan oruç tutmanın sevap olarak karşılığı oldukça yüksektir. Cennetin özel olarak girmesi için ayrılmış bulunan “*Reyyan*” adlı kapısından girme hakkı bu karşılığın mukaddimesi sayılmıştır.

Yine peygamberimiz bu konuda oruç ibadetinin Allah katındaki sevabını daha iyi idrak edip anlamamız bağlamında şöyle buyurmuştur:

Ademoğlunun her ameli katlanır(zira Cenabı hakkın bu konudaki sünneti şudur) Hayır ameller en az on misliyle yazılır, bu yedi yüz misline çıkar. Allahu Teala (kutsi hadiste) şöyle buyurmuştur: Oruç başkadır. Çünkü o sırf benim içindir, onun mükafatını da (dilediğim gibi) ben vereceğim. Kulum benim için şehvetini ve yiyeceğini terk etti. Oruçlu için iki sevinç vardır. Biri orucu açtığı zaman ki sevincidir, diğeri de Rabbine kavuştuğu zaman ki sevincidir. Oruçlunun ağzından çıkan koku Allah indinde misk kokusundan daha hoştur.

(Buhari, Müslim, tirmizi, ibn mace, muvatta)

Riyanın bulaşmadığı ve ihlasla tutulan oruç hakkında Abdullah bin Ebi Evfa (r.a)'ın rivayetinde ise peygamber efendimiz: "*oruçlunun uykusu ibadet, susması ibadet, ameli kat kat sevaplı, duası makbuldür, günahları ise bağışlanır*" buyurmuşlardır.

Yine ihlasla tutulan oruç için Ebu Hureyre (r.a) peygamberimizin "*Ramazan ayının orucu, bir sonraki Ramazan ayına kadar geçen zaman içerisinde işlenen küçük günahları affettirir*" Buyurduğunu rivayet etmiştir.

Ramazan ayında yalnızca bu ümmete verilen bir takım nimetlerin olduğunu da görüyoruz. Peygamber efendimiz buyuruyor ki: Allahu Teâlâ benim ümmetime Ramazan-ı şerifte beş şey ihsan eder ki, bunları hiçbir Peygamberin ümmetine vermemiştir:

1- *Ramazanın birinci gecesinde oruca kalkana, Allahu Teâlâ rahmetle nazar eder. Rahmetle nazar ettiği kul artık rahmete kavuşmuştur, hiçbir korku yoktur.*

2- *İftar zamanında, oruçlunun ağız kokusu, Allahu Teâlâyâ, her kokudan daha güzel gelir.*

3- *Melekler, Ramazanın her gece ve gündüzünde, oruç tutanların af olması için dua eder. Melekler günahsız olduğu için duaları kabul olur.*

4- *Allahu Teâlâ, oruç tutanlara mahsus olarak, Cennette bir köşk ihsan eder.*

5- *Ramazân-ı şerifin son günü, oruç tutan müminlerin hepsini affeder. [Beyheki]*

Ramazanda oruç tutmak hakkındaki hadis-i şeriflerde buyruluyor ki:

Ramazân orucu farz, teravih namazı ise sünnettir. Bu ayda oruç tutup, gecelerini de ibadetle geçirenin günahları affolur. [Nesai]

Ramazân orucunu farz bilip, sevap bekleyerek oruç tutanın günahları affolur. [Buhari]

Ramazân orucunu tutup ölen mümin, Cennete girer. [Deylemi]

Ramazân bereket ayıdır. Allah bu ayda, günahları bağışlar, duaları kabul eder. Bu ayın hakkını gözetin! Ancak Cehenneme gidecek olan, bu ayda rahmetten mahrum kalır. [Taberani]

Ramazân ayında ailenizin nafakasını geniş tutun! Bu ayda yapılan harcama, Allah yolunda yapılan harcama gibi sevaptır. [İbni Ebiddünya]

Oruçlunun susması tesbih, uykusu ibadet, duası makbul, ameli de çok sevaptır. [Deylemi]

Ramazân-ı şerifte, oruç tutmak çok sevaptır. Özürsüz oruç tutmamak büyük günahdır. Hadis-i şerifte, (Özürsüz, Ramazanda bir gün oruç tutmayan, bunun yerine bütün yıl boyu oruç tutsa, Ramazandaki o bir günkü sevaba kavuşamaz) buyuruldu. (Tirmizi)

Oruç, bir azim ve irade terbiyesidir. Oruç bir seferdir. Ramazân seferberliği. Rabbani bir yakınlaşma zemini oruç. Tekarrubu ilahi. Oruç aynı zamanda iradenin bağımlılıklarından, zafiyetlerinden, acizyetlerinden sıyrılma ve özgürleşme eylemidir. Sonuçta

hedeflenen Allah'ın ahlakı ile ahlaklanmak, onun izzeti ile izzetlenmek, nuru ile nurlanmak. Allah'ın boyası ile daha bir güzel boyanmak arzusu.

Peygamberimiz (sav) *“Oruç bir kalkandır, sakın oruçluyken cahillik edip te kem söz söylemeyin, birisi size sataşacak veya dalaşacak olursa “ben oruçluyum, ben oruçluyum” desin ve ona bulaşmasın”* (Buhari, Müslim, Tirmizi, İbn mace, Muvatta) sözü orucun sadece iştah ve şehveti dizginlemek değil, aynı zamanda ağzını ve dilini kötü ve çirkin söz söylemekten korumak olduğunu bizlere gösteriyor.

Kişi oruç tuttuğu halde hala çirkin işler yapıyor ve fenalıktan sakınmıyorsa, içi kendi hikmetinden boşaltılmış ve sadece bedene faydası olan, ruha ve kişiliğe faydası olmayan bir iş yapıyordur. Peygamberimiz (sav) *“Nice oruçlu vardır ki, onun oruçtan nasibi aç ve susuz kalmaktan ibarettir. Gecelerini ibadetle geçiren nice kişi vardır ki, onun bundan nasibi sadece uykusuz kalmaktır.* (İbn Mace-Sıyam 21)

Ramazan geldiği zaman cennetin kapıları açılır, cehennemin kapıları kapanır ve şeytanlar zincire vurulur.(Buhari- Savm 5) Kendi şeytanını zincire vurabilen, kirli bir geçmişten arınarak adeta yeniden doğar. *“Her kim ramazan orucunu inanarak ve sevabını Allah'tan umarak tutarsa geçmiş günahları bağışlanır.*(Buhari iman 28, Müslim müsafirin 175)

Ramazanın girmesiyle “şeytanlar” kendiliklerinden zincire vurulmaz, onları ancak biz zincire vurabilir, ellerini kollarını bağlayabiliriz.

“Yalanı ve yalanla iş yapmayı bırakmayan kimse, Allah'ın onun yemeden ve içmeden kesilmesine ihtiyacı yoktur.(Buhari savm 8)

Oruç Allah'a ait bir ibadettir, ama bedeni ve ruhi faydası bize aittir. Arifler azaların orucunu şöyle özetlemişler.

Kalbin orucu; kalbin hayırlı amellerle ve Allah'la meşgul olması ondan gayrısına ilgi göstermemesidir.

Dilin orucu; yalandan, gıybetten ve çirkin sözlerden uzak durmasıdır. Bunların yerine Kur'ân, zikir, tesbih, salavat ve istiğfar gibi ibadetlerle meşgul olmasıdır.

Gözün orucu; harama bakmamaktır. Kulağın orucu, lüzumsuz sözleri işitmemektir. Bunların yerine göz ibretle bakmaya, kulak hak sözleri, Kur'ân'ı dinlemeye çalışır. Kalp, hayal ve fikir gibi duygular da güzel şeyleri düşünür.

Böylece mide ile birlikte bütün duygular da oruç tuttuğu için, boş yere aç susuz kalmamış olur, neticede mükemmel bir oruca yaklaşır.

Elbette Oruç tutmakla iş bitmemektedir, asıl yapılması gereken orucun başını dik tutmaktır. Orucun başı, haram yiyerek beslenen haramzadelere ve haramilere inat, bu ülkede helalin, hakkın, adaletin ısrarlı temsilcisi olmakla dik tutulur.

Orucun başı, yüreğimizi paylaştığımız gibi, soframızı ve ekmeğimizi, yoksullarla, yetimlerle, evsiz, işsiz ve aşsızlarla paylaşarak dik tutulur. Orucun başı, yeryüzünün tüm açlarını, açıklarını, mazlumlarını, mağdurlarını yüreğimize alıp, onlara donattığımız gönül soframızı iç geçirerek izlerken açlığımızı unuttuğumuz zaman dik tutulur. Biz orucun başını dik tutarsak, elbette oruç da bizim başımızı dik tutacaktır.

Oruç, yoksulların durumunu daha iyi anlamaya, dolayısıyla onların sıkıntılarını giderme yönünde çaba sarf etmeye vesile olur. *“Komşusu açken tok yatan bizden değildir”* diyen Allah Resulu (sav) ihtiyaç sahibi komşularımıza ve çevremizdekilere karşı daha duyarlı olmamızı emretmektedir.

Oruç, yardımlaşma duygularını geliştirir. Kiminin yiyip kiminin baktığı, zenginle fakir arasındaki kıskançlık ve düşmanlığın büyük boyutlara ulaştığı, açlıktan ölen insanların milyonlara ulaştığı günümüz dünyasında, toplum huzurun ve iç barışın sağlanmasında,

tokun aç insanın halinden anlamasını kolaylaştırdığı için orucun sosyal faydası çok büyüktür.

Bu sebeplerden dolayı oruç tutan Müslümanlar Ramazan ayında daha bir cömert olurlar, evlerine misafir götürüp sofralarında başkalarının ve özellikle de fakirlerin bulunmasına gayret ederler. Peygamberimiz (sav) *“Kim bir oruçluya iftar ettirirse, kendisine onun sevabı kadar yazılır. Üstelik bu sebeple oruçlunun sevabından hiçbir şey eksilmez”* Ashab-ı Kiram dediler ki: *‘Ya Resulallah! Her birimiz bir oruçluya iftar edecek, onu doyuracak kadar zengin değiliz.’* Bunun üzerine Allah Rasulü şöyle buyurdu: *‘Bir hurma ile iftar verene de yalnız su ile oruç açtırana da, biraz süt ikram edene de bu sevap verilecektir. Bu ayda bir oruçluya su veren kimse, kıyamet günü susuz kalmayacaktır.’*” (Tirmizi, İbn mace) buyurarak bu konuda bizleri teşvik etmektedir.

Cinsel duyguları frenlemeyi, Allah'ın yasaklarına yaklaşmamayı öğreten oruçtur. İnsan oruçlu iken (Allah'ın, oruçlunun dışındakilere helâl kıldığı) hanımı ile beraber yatmasını bile terkedecek, hele hele başkalarının kadın ve kızlarına şehvet nazarıyla bakmayacak, kötü düşünce ve sözlerden bile sakınacak, şehvetini kontrol altına alacak, zinâya ve ahlâksızlığa götüren her yoldan oruçlu olmadığı zamanlara göre daha fazla kaçacak, hem kendini hem de toplum ahlâkını en güzele götürecektir. Bunun için Yüce Peygamberimiz, orucun ahlâk ve özellikle toplum ahlâkı açısından bu faydasını şu mübârek tavsiyesiyle dile getirmiştir: *“Ey gençler topluluğu! Sizden kimin evlenme külfetine gücü yeterse evlensin! Zira evlenme, gözü (haramdan) daha çok önler ve iffeti de o nispette korur. Evlenme masrafına gücü yetmeyen kimse de oruca devam etsin. Çünkü oruç onun için bir kalkandır.”*

Böylece oruçlu genç, hem kendi ahlâkını korumuş, hem de topluma ahlâk yönüyle zararı olmamış olacaktır.

Bu arada orucun neden kimi zaman yaz mevsimine kimi zaman da kış mevsimine denk düşmesinin hikmetleri üzerinde kısaca duracak olursak:

Kamerî yıl, güneş yılından 10-11 gün daha eksiktir. Böylece her yıl, güneş yılına nazaran Ramazan 11 gün kadar önce gelir. Böylece otuz yıl boyunca yılın her günü mutlaka müslüman tarafından oruçlu geçirilmiş olur. Yılın içerisinde uzun günler, kısa günler vardır. Hem sıcak ve hem de soğuk günler mevcuttur. Böylelikle bütün bölgelerdeki müslümanlar, devletlerin her birinde orucun miktar ve şiddeti açısından eşit olurlar. Şayet güneş aylarından biri seçilmiş olsaydı, sıcak bölgelerde yaşayan müslümanların payı, soğuk bölgelerde yaşayan müslümanların payından daha ağır olurdu. Kimi, hayat boyunca uzun günlerde oruç tutarken, kimi de hayat boyu kısa günlerde oruç tutmuş olurdu. Ama kemerî ay seçildiğinden 30 yıllık bir devre içerisinde herkesin çektiği şiddet eşit seviyede olur.

Bir kimse yazın kavurucu sıcaklarında olduğu kadar, kışın dondurucu soğuklarında da bu mahrûmiyetlere alışmış olur. Çeşitli meyveler ve değişik yiyecekler için belli mevsimler vardır. Böylece her bir devrede Müslüman, belli zamanlarda her yiyeceğe karşı kendisini tutabilme alışkanlığını kazanır. Buna karşılık oruçlu bulunduğu müddetçe yiyeceğin bir çeşidinden hayat boyu mahrum kalmamış olur.

Bir ay müddetle oruç tutan, ahlâk, fazîlet, sosyal yardım ve Allah için fedâkârlık gibi dersleri alan, eğitim ve öğretimini başarıyla tamamlayan Müslüman, Ramazan ayının sonunda diplomasını alacak, bayram yapacaktır. Allah'ın emir ve yasaklarına teslim olmanın mutluluk ve sevincini dünyadayken böyle yaşayacak ve esas bayram olan öteki âlemdeki cenneti de ancak böyle fedâkârlıklar neticesi elde edeceğini düşünecek, kendini yarınki büyük bayramları hak etmeye İslâm'a teslim olmaya adayacaktır.

İftar vaktine kısaca temas edecek olursak, *Bu ümmetin, iftara acele ettiği sürece hayırda olduğu* Peygamber Efendimizin verdiği haberlerdendir. Bu yapılan ibadeti ciddiye almanın göstergesidir. Sofralarımızda tabaklara uzanan el sayısı arttıkça bereketin de artacağını unutmamalıyız. Besmele ile başlayıp, iftara mahsus duayı okumamız soframızın önemli âdaplarından.

İftarda sünnet olan az yemektir. Asıl yeme ihtiyacımızı sahura saklayıp, iftarda ayakta duracak kadar yiyelim. Yediklerimiz de gözümüzün değil midemizin doyacağı şeyler olmalıdır.

İftar sofrası Rabbimize yakınlığımızın en çok arttığı anlardan birisidir.

Dualarımızın makbul olacağı anlardan biri iftar ettiğimiz saatlerdir. Hamd ve şükürümüzü sık sık tekrar ederek ve Rabbimizin razı olmayacağı söz ve davranışlardan kaçınarak, o anı Allah'ın rızasını kazanmak için iyi bir fırsata dönüştürelim.

Kendimize, aile efradımıza, ölmüşlerimize ve bütün Ümmeti Muhammede, özellikle de, darboğaz yaşayan mümin kardeşlerimize çok samimi ve ısrarlı dualar yapalım.

Oruç açılırken dua edilmesi sünnettir. Herkes içinden geldiği gibi zikrini, şükürünü ve yakarışını ifade edebilir. Örnek olması bakımından öteden beri yaygın olarak yapılan duayı burada dillendirecek olursak: *“Allahumme leke sumtu, ve bike amentu ve aleyke tevekkeltu ve ale rızıke eftertu, fağfirli me keddemtu veme ahhartu.”* (Allah'ım! Senin rızan için oruç tuttum. Sana tevekkül edip güvendim ve senin rızkınla iftar edip orucumu açtım. Benim geçmiş ve gelecek günahlarımı bağışla.

Rabbimizin nimetleri ile iftar ettikten sonra akşam namazını hiç geciktirmeden eda etmemiz o anki en önemli vazifemizdir. Mümkünse ev halkının da katılacağı bir cemaatle namazı eda etmek ecir üstüne ecir olur.

Biz ibadetleri dünyevi faydalarından dolayı değil, Allah emrettiği için yaparız. Fakat şu da muhakkak ki Allah, her zaman yararımıza olan şeyleri yapmamızı emreder, zararımıza olan şeyleri yasaklar. Oruçta gerek ruhumuz gerek bedenimiz için pek çok faydalar vardır.

Oruç vücuda sağlık getirir. Bir yıl tıka basa yemeden dolayı mide yorulur. İşte oruç midenin uzun süre dinlenmesine vesile olur.

Ancak iftar vakti ölçüyü kaçırp mideyi şişirmemek ve teravihi mutlaka kılmak lazımdır.

Oruç, vücudumuzu maddî artıklardan temizlediği gibi benliğimizi de manevî kirlerden arındırır, paklaştırır.

Konuyla alakalı olarak üstad Sezai Karakoç'un "*Betonları Kıran Oruç*" adlı yazısından bir pasaj aktarmak istiyorum.

"Bir ev nasıl yılda bir defa temizlenir, örümcek ağlarından kurtarılır, kiremitleri aktarılır, sıvanır, yıkanır, onarılır ve badana edilir, yani yeni yapılmış hale getirilirse, bir ruh da, yılda bir kere, böyle bir genel temizlik ve revizyon ister. Bir şehrin temizlenmesi, onarılması, yeniden yapılması, sıva, boya ve badanaların tazelenmesi ile Müslüman birinin oruç boyunca ruhî canlılık ve hareketi, yükselme ve ilerlemesi birbirini çok andırır. Oruç, bir noktadan bakılınca, ruhun ve vücudun dezenfekte edilmesi gibidir."

Oruç, insanın duygu ve düşüncelerini inceltir. İnsanı şefkatli ve merhametli yapar. Oruç tutan insan açlığın ne demek olduğunu, sürekli olarak açlık ve sefalet içinde kıvrananların ıstırabını anlar. Onlara elinden geldiğince yardım etmeye çalışır.

Peygamberimiz (sav) in şaban ayının son gününde ahabına ramazanı karşılamaya dair okuduğu hutbede söyledikleri bizlere ramazanın ayının önemini bir kez daha hatırlatıyor: **Peygamberimiz;**

"Ey insanlar! Ramazan ayı büyük ve bereketli bir aydır. Sizin kapınıza dayanmaktadır. Öyle bir aydır ki, onda bir gece vardır, bin aydan daha üstündür. Allah bu ayın orucunu farz, gece ibadetini nafile kılmıştır. Kim ki hayırdan bir hasletle bu ayda Allah'a yaklaşırsa, tıpkı başka aylarda farz vazifesini yerine getiren bir kimse gibi olur. Bu ay sabır ayıdır. Sabrın karşılığı da cennettir. Bu ay, yardımlaşmanın, hal ve hatır sormanın ayıdır. Bu öyle bir aydır ki, mü'minin rızkı bu ayda artar. Kim ki, bu ayda oruçlu bir kimseye iftar yemeği verirse, onun günahlarına mağfiret olur. Onun boynunun ateşten azad edilmesine vesile olur ve onun ecri gibi iftara gelene de ecir verilir, onun ecrinden de hiçbir şey eksilmez."

Buyurarak bize rahmet ve bereket ayını çok güzel bir şekilde tanıtıyor.

İnsanlık Ramazan'da okuma emrini almış ve okuma ibadeti bu ayda başlatılmıştır. Ancak, bu okuma sadece Kur'an okumak ve hatim yapmakla sınırlı değildir. "Oku" emri evreni okuma, olayları okuma, tarihi okuma ve her türlü kitaplar okumayı da kapsar.

Bunun yanında ramazan ayı unutulmuş sünnetleri yeniden ihya etme ayı olmalıdır. Hepimizin unuttuğu, özellikle ülkemizde adeta bizden çalınmış olan bir ramazan sünnetinden bahsetmek istiyorum. Adının bile bazı kardeşlerimiz tarafından duyulmadığı bu sünnetin ismi *itikaf*. İtikâf bir mescide ibadet niyetiyle ve belirli kurallara uyarak inzivaya çekilmek demektir. Hadis kaynakları Hz. Peygamberin Medine'ye hicretten sonra her yıl ramazanın son on gününde itikâfa çekildiğini, hanımlarının da genelde Resulü Ekremle aynı zamanda kendi hücrelerinde itikâf yaptığını nakleder. Peygamberimiz (sav) in ramazanın son on gününde daha fazla ibadet ettiği bilinmektedir. Aişe validemizin belirttiğine göre Resulü Ekrem ramazanın son on gününe girildiğinde bütün geceyi ihya eder, ailesini uyandırır ve kadınlarından uzak kalırdı.

Görüyoruz ki, ramazan ayı biz mü'minler için tam bir eğitim ve öğretim ayıdır. Çünkü ramazan bir mekteptir, okuldur. Bu yüce mektebin, namaz, oruç, fitra, Kur'an okumak ve dinlemek, çok çok zikir yapmak gibi müfredatını uygulayan, geçmiş on bir ayın muhasebesini yapan ve gelecek on bir aya bedenlen ve ruhen hazırlanan ve böylece İslam dininin hayat düsturlarını yaşama çoksusuyla dolan mü'minler yüce mevlamızdan rahmet ve rıza diploması alırlar.

Mübarek ramazan ayı bizlere zamanımız kıymetini en güzel şekilde idrak etmemize de vesile oluyor. Bir nevi hayatımıza çeki düzen veriyor.

Ramazan'ın havasını yakalamak adına da gayret etmeli, en ufak fırsatları büyük adımlara çevirebilme maharetini sergilemeliyiz.

Ramazan'a 'merhaba' derken aynı zamanda "iman ve selamete" de 'buyurun' diyebilmeliyiz.

İşte böyle iftarlarda ve seher vakitlerinde dergah-ı İlahiye gönderilen ihlaslı dua ve istiğfarlar sayesinde ki, mü'minler Ramazan ayının sonunda günahlarından arınmış, ter temiz bir ruh ve maneviyata sahip olmaktadırlar.

Bu bakımdan, şuurlu bir mü'min, içinde yüzdüğü bu eşsiz fırsatlar denizinden azami derecede istifade etmeye çalışır. Tevbelerin en ziyade kabul edilip günahların en fazla affolunduğu ve dileklerin en yüksek nisbette kabul edildiği bu mübarek ayda her vesile ile Cenab-ı Hakka iltica eder.

Yüce Allah'ın, Ramazan orucunu tutan mümin kullarına bir lütuf olarak bahşettiği Bayram gününde ise sünnet olan bayram guslü almalı, en temiz elbiselerimizi giyerek bayram namazını eda etmek için müdavimi olduğumuz camiye gitmeliyiz. Bayram namazı eda edildikten sonra, tüm cami cemaatiyle tek tek bayramlaşmalı, akabinde cami cemaatinden de gelenler olursa, birlikte kabristanlara gidip vefat eden yakınlarımızın kabirlerini ziyaret ederek Kur'an-ı Kerim okumalıyız. Evimize geldiğimizde tüm aile efradı ile bayramlaştıktan sonra sırasıyla komşu, akraba ve tüm Müslüman kardeşlerimize bayram ziyaretine gitmeliyiz. Ramazan ayı manevi açıdan Rabbimize en çok yaklaştığımız, arındığımız ve korunduğumuz müstesna bir aydır. Bu ayda eda edeceğimiz tüm ibadetlerin akabinde ümmet için çokça dua etmeliyiz. Özellikle iftar, sahur ve Kadir gecesi gibi müstesna vakitlerde yapacağımız dualarda; Rabbimizin İslam ümmetini selamete çıkarması, İslam dini için mücadele veren tüm mü'minlere yardım edip muhafaza etmesi, tüm ümmetin vahdeti ve doğru yola ulaşabilmesi için tazarru ile dua etmeliyiz. Aynı şekilde, İslam coğrafyalarına musallat olmuş emperyalist, Siyonist devletlerin ve İslam düşmanı kafirlerin de helak olmaları için Rabbimize yalvarmalıyız.

Allah nasip ederse, ibadetlerle ve ameli güzelliklerle yaşanacak Ramazan ayı sonunda, yaptığımız tüm ibadetlerin muhasebesini yapmalıyız. Elimizden geldikçe Ramazan sonrası da bu ibadetlere devam etme azminde olmalıyız. Şüphesiz Ramazan ayının kendine

has bir bereketi vardır. Bu ayda ibadetler ziyadeleşir. Ama bizler bu güzellikleri sadece Ramazan ayı ile sınırlandırmayarak, tüm aylara yaymalıyız. Bu konuda Allah'ın yardımını dileyerek amellerimizi süreklileştirme çabasında olmalı ve Ramazan'ı, kendimizi manevi yönden daha çok geliştirmek için bir fırsat olarak görmeliyiz.

Allah-u Teala'dan; lütf-u keremiyle razı olacağı, ibadetlerle dolu dolu yaşanacak ve mağfiretimize vesile olacak bir Ramazan ayını hepimize nasip etmesini dileyerek sizleri âlemlerin Rabbine emanet ediyoruz...

İdris GÖKALP

Ramazan 1446 / Mart 2025